Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

5. rujna 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Direktiva (EU) 2016/343 – Članak 4. stavak 1. – Pretpostavka nedužnosti – Javna upućivanja na krivnju – Sporazum sklopljen između državnog odvjetništva i počinitelja kaznenog djela – Nacionalna sudska praksa u skladu s kojom se navode okrivljenici koji nisu sklopili takav sporazum – Povelja o temeljnim pravima – Članak 48.”

U predmetu C-377/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska), odlukom od 31. svibnja 2018., koju je Sud zaprimio 8. lipnja 2018., u kaznenom postupku protiv

AH,

PB,

CX,

KM,

PH,

uz sudjelovanje:

MH,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev, predsjednik vijeća, T. von Danwitz i C. Vajda (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: M. Aleksejev, načelnik odjela,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 13. ožujka 2019.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za njemačku vladu, T. Henze, E. Lankenau i M. Hellmann, u svojstvu agenata, a zatim E. Lankenau i M. Hellmann, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: bugarski

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju S. Faraci, *avvocato dello Stato*,

– za Europsku komisiju, R. Troosters i Y. Marinova, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 13. lipnja 2019.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje prve rečenice članka 4. stavka 1. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku (SL 2016., L 65, str. 1.), u vezi s prvom rečenicom uvodne izjave 16. i uvodnom izjavom 17. te direktive.

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između AH, PB, CX, KM i PH u vezi s njihovom navodnom pripadnošću zločinačkom udruženju.

Pravni okvir

Pravo Unije

Povelja

3 Člankom 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), naslovljenim „Pretpostavka nedužnosti i pravo na obranu” propisano je:

„1. Svaki optuženik smatra se nedužnim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.

2. Zajamčeno je poštovanje prava na obranu svakog optuženika.”

4 U Objašnjenjima koja se odnose na Povelju (SL 2007., C 303, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 120.), navodi se da članak 48. Povelje odgovara članku 6. stavcima 2. i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP).

5 Članak 52. Povelje, naslovljen „Opseg i tumačenje prava i načela”, propisuje u stavku 3.:

„U onoj mjeri u kojoj ova Povelja sadrži prava koja odgovaraju pravima zajamčenima [EKLJP-om], značenje i opseg primjene tih prava jednaki su onima iz spomenute Konvencije. Ova odredba ne sprječava pravo Unije da pruži širu zaštitu.”

Direktiva 2016/343

6 U skladu s uvodnim izjavama 1., 4., 5., 9., 10., 16. i 48. Direktive 2016/343:

„(1) Načelo pretpostavke nedužnosti i pravo na pošteno suđenje utvrđeni su u člancima 47. i 48. [Povelje], članak[om] 6. [EKLJP-a], članak[om] 14. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (MPGPP) i članak[om] 11. Opće deklaracije o ljudskim pravima.

[…]

(4) Temeljna pretpostavka za provedbu [načela uzajamnog priznavanja presuda i drugih sudskih odluka] počiva na povjerenju država članica u kaznenopravne sustave drugih država članica. Stupanj primjene načela uzajamnog priznavanja uvelike ovisi o nizu parametara koji uključuju mehanizme za zaštitu prava osumnjičenika ili optuženika i zajedničke minimalne standarde potrebne radi olakšavanja primjene tog načela.

(5) Iako su države članice ugovorne strane EKLJP-a i MPGPP-a, iskustvo je pokazalo da to samo po sebi ne omogućuje dovoljan stupanj povjerenja u kaznenopravne sustave drugih država članica.

[…]

(9) Svrha je ove Direktive jačanje prava na pošteno suđenje u kaznenom postupku utvrđivanjem zajedničkih minimalnih pravila o određenim vidovima pretpostavke nedužnosti i pravu sudjelovati na raspravi.

(10) Utvrđivanjem zajedničkih minimalnih pravila o zaštiti postupovnih prava osumnjičenika ili optuženika, ova Direktiva nastoji ojačati međusobno povjerenje država članica u njihove sustave kaznenog pravosuđa te time olakšati uzajamno priznavanje odluka u kaznenim stvarima. Takvim zajedničkim minimalnim pravilima mogle bi se ukloniti i prepreke slobodnom kretanju građana na području država članica.

[…]

(16) Pretpostavka nedužnosti bila bi prekršena u slučaju da se u izjavama za javnost tijela javne vlasti ili u sudskim odlukama, osim onih o krivnji, za osumnjičenika ili optuženika navodi da je kriv, dok god toj osobi nije dokazana krivnja u skladu sa zakonom. U tim se izjavama ili sudskim odlukama ne bi trebalo odražavati mišljenje da je osoba kriva. Time se ne bi trebale dovoditi u pitanje radnje kaznenog progona kojima je cilj dokazati krivnju osumnjičenika ili optuženika, kao što je optužnica, ni sudske odluke slijedom kojih na snagu stupa uvjetna kazna, pod uvjetom da su poštovana prava na obranu. Time se također ne bi trebalo dovesti u pitanje privremene odluke postupovne prirode koje donose sudska ili druga nadležna tijela i koje se temelje na sumnji ili elementima inkriminirajućih dokaza kao što su odluke o istražnom [zatvoru], pod uvjetom da se u njima ne upućuje na osumnjičenike ili optuženike kao na krive. Prije donošenja privremene odluke postupovne prirode nadležno tijelo prvo bi moralo provjeriti postoje li dostatni elementi inkriminirajućih dokaza protiv osumnjičenika ili optuženika kojima bi se opravdala dotična odluka koja bi mogla upućivati na te elemente.

[…]

(48) S obzirom na to da se ovom Direktivom utvrđuju minimalna pravila, države članice trebale bi moći proširiti prava utvrđena ovom Direktivom kako bi osigurale višu razinu zaštite. Razina zaštite koju pružaju države članice nikad ne bi smjela pasti ispod razine standarda predviđenih Poveljom i EKLJP-om, kako ih tumače Sud i Europski sud za ljudska prava."

7 Člankom 1. Direktive 2016/343, naslovljenim „Predmet", propisano je:

„Ovom se Direktivom utvrđuju zajednička minimalna pravila koja se odnose na:

(a) određene vidove pretpostavke nedužnosti u kaznenim postupcima;

(b) pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku."

8 Članak 2. te direktive, naslovljen „Područje primjene”, glasi kako slijedi:

„Ova se Direktiva primjenjuje na fizičke osobe koje su osumnjičenici ili optuženici u kaznenom postupku. Primjenjuje se u svim fazama kaznenog postupka, od trenutka kada je osoba osumnjičena ili optužena za počinjenje kaznenog djela ili navodnog kaznenog djela pa sve do trenutka kada odluke o konačnom utvrđivanju je li ta osoba počinila predmetno kazneno djelo postane konačna.”

9 Članak 4. navedene direktive, naslovljen „Javna upućivanja na krivnju”, u svojem stavku 1. propisuje:

„Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da se, dok god se osumnjičeniku ili optuženiku ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom, u izjavama za javnost tijela javne vlasti i sudskim odlukama, osim onih o krivnji, za tu osobu ne navodi da je kriva. Time se ne dovode u pitanje radnje kaznenog progona kojima je cilj dokazati krivnju osumnjičenika ili optuženika ni privremene odluke postupovne prirode koje donose sudska ili druga nadležna tijela i koje se temelje na sumnji ili inkriminirajućim dokazima.”

10 Članak 14. te direktive, naslovljen „Prenošenje”, u stavku 1. propisuje:

„Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 1. travnja 2018. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Načine tog upućivanja određuju države članice.”

Bugarsko pravo

11 U skladu s člankom 381. Nakazatelno-procesualen kodeks (Zakonik o kaznenom postupku, u daljnjem tekstu: NPK) svaki okrivljenik koji prizna krivnju može nakon završetka istrage, putem svojeg odvjetnika, sklopiti sporazum s državnim odvjetništvom.

12 Člankom 381. stavkom 5. NPK-a propisano je:

„Sporazum mora biti sastavljen u pisanom obliku i sadržavati priznanje o sljedećim pitanjima:

1. je li djelo počinjeno, je li ga počinio okrivljenik, je li on kriv za to djelo, je li to djelo kazneno djelo te koja je njegova pravna kvalifikacija?

[…]”

13 Člankom 381. stavkom 7. NPK-a propisano je:

„Kad se postupak vodi protiv nekoliko osoba […], sporazum mogu sklopiti i samo neke od tih osoba […]”

14 Člankom 382. stavkom 5. NPK-a određeno je:

„Sud može predložiti izmjene sporazuma koje se razmatraju s državnim odvjetnikom i odvjetnicima okrivljenikâ. Okrivljenik se saslušava posljednji.”

15 U skladu s člankom 382. stavkom 7. NPK-a, sud odobrava sporazum ako nije protivan zakonu i moralnim načelima.

16 U skladu s člankom 383. stavkom 1. NPK-a, sporazum ima učinak pravomoćne presude.

17 U skladu s člancima 12. do 14. Zakona za graždanskata registracia (Zakon o građanskopravnim statusnim pitanjima), bugarski državljani imaju tri imena, odnosno vlastito ime, patronim i prezime. Imaju i nacionalni identifikacijski broj, predviđen člankom 11. stavkom 1. tog zakona, koji služi kao upravni identifikator na temelju kojeg se jasno može utvrditi identitet osobe o kojoj je riječ.

Glavni postupak i prethodno pitanje

18 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da se protiv AH, PB, CX, KM, PH i MH vodi kazneni postupak zbog njihove navodne pripadnosti, u razdoblju od studenoga 2014. do studenoga 2015., zločinačkom udruženju koje je djelovalo u Sofiji (Bugarska). Cilj je tog udruženja bio stjecanje imovinske koristi izradom lažnih službenih dokumenata, odnosno osobnih isprava i vozačkih dozvola za motorna vozila, ili krivotvorenjem njihova sadržaja. U optužnici stoji da se tih šest osoba udružilo u zločinačko udruženje te među sobom podijelilo zadatke sa zajedničkim ciljem činjenja kaznenih djela.

19 Samo je jedna od tih osoba, MH, izrazila želju za sklapanjem sporazuma s državnim odvjetništvom u kojemu priznaje krivnju u zamjenu za smanjenje kazne.

20 Prema podacima iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, ostalih pet okrivljenika (u daljnjem tekstu: pet okrivljenika) dalo je svoju „postupovnu suglasnost” za sklapanje takvog sporazuma između osobe MH i državnog odvjetništva, uz izričito navođenje da time ne priznaju vlastitu krivnju te se ne odriču svojega prava na izjašnjavanje nedužnima.

21 Iz opisa činjenica u sporazumu sklopljenim između državnog odvjetništva i osobe MH proizlazi da je potonja s pet okrivljenika bila dio zločinačkog udruženja. Svi su okrivljenici u tom sporazumu navedeni na isti način, odnosno svojim imenom, patronimom, prezimenom i nacionalnim identifikacijskim brojem. Jedina je razlika u navođenju tih osoba to što je MH, k tomu, identificiran svojim datumom i mjestom rođenja, adresom, državljanstvom, etničkom pripadnošću, obiteljskim statusom i podacima iz kaznene evidencije.

22 U skladu s nacionalnim postupovnim pravilima, taj je sporazum podnesen na odobrenje sudu koji je uputio zahtjev, koji ga je ovlašten izmijeniti.

23 U tom kontekstu, taj sud nastoji doznati je li u skladu s člankom 4. stavkom 1. Direktive 2016/343 to da se u tekstu sporazuma o kojem je riječ u glavnom postupku, pet okrivljenika koji nisu sklopili taj sporazum i za koje se postupak nastavlja po pravilima redovitog kaznenog postupka, jasno i izričito navode kao članovi predmetnog zločinačkog udruženja te se navodi njihovo ime, patronim, prezime i nacionalni identifikacijski broj.

24 S jedne strane, sud koji je uputio zahtjev navodi da tekst sporazuma, prema ustaljenoj nacionalnoj sudskoj praksi, treba u potpunosti odgovarati tekstu optužnice u kojemu se svi okrivljenici navode kao supočinitelji kaznenog djela. K tomu, navođenje supočiniteljâ kaznenog djela može biti od velike važnosti za ispunjenje bitnih elemenata predmetnog kaznenog djela jer je, u skladu s bugarskim pravom, za postojanje zločinačkog udruženja potrebno sudjelovanje najmanje triju osoba.

25 S druge strane, sud koji je uputio zahtjev ističe da se člankom 4. stavkom 1. Direktive 2016/343 zabranjuje sudu da u odluci, osim onoj o krivnji, za okrivljenika navodi da je kriv. Taj sud nastoji doznati treba li smatrati da je za pet okrivljenika u odnosu na koje se postupak nastavlja prema pravilima redovitog kaznenog postupka, navedeno da su krivi, ako su u službenoj sudskoj odluci navedeni kao supočinitelji kaznenog djela o kojem je riječ, sa svojim imenom, patronimom, prezimenom i nacionalnim identifikacijskim brojem.

26 U tim je okolnostima Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska) odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeće prethodno pitanje:

„Je li u skladu s prvom rečenicom članka 4. stavka 1. Direktive 2016/343, u vezi s prvom rečenicom uvodne izjave 16. i s uvodnom izjavom 17. te direktive, nacionalna sudska praksa kojom se zahtijeva da se u tekstu sporazuma (sklopljenog u okviru kaznenog postupka) kao počinitelji kaznenog djela o kojem je riječ navede ne samo okrivljenik koji je priznao krivnju za počinjenje tog kaznenog djela i sklopio taj sporazum, nego i ostali okrivljenici, supočinitelji kaznenog djela koji nisu sklopili taj sporazum, nisu priznali krivnju i protiv kojih se postupak nastavlja u skladu s pravilima redovitog kaznenog postupka, ali koji su suglasni s tim da prvi optuženik sklopi taj sporazum?"

27 Odlukom od 22. lipnja 2018. predsjednik Suda dao je ovom predmetu prednost pri odlučivanju, u skladu s člankom 53. stavkom 3. Poslovnika Suda.

O prethodnom pitanju

28 Uvodno, iako se u zahtjevu za prethodnu odluku pojašnjava da je pet okrivljenika dalo svoju „postupovnu suglasnost" za sklapanje sporazuma između osobe MH i državnog odvjetništva, kojime osoba MH priznaje krivnju u zamjenu za smanjenje kazne, valja istaknuti da Sudu nije upućeno pitanje o eventualnoj spojivosti s pravom Unije nacionalnog propisa kojime se, ovisno o slučaju, sudsko odobrenje takvog sporazuma uvjetuje suglasnošću tih osoba.

29 Sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjem u biti pita treba li članak 4. stavak 1. Direktive 2016/343 tumačiti na način da mu se protivi to da se u sporazumu u kojemu okrivljenik priznaje krivnju u zamjenu za smanjenje kazne, a koji treba odobriti nacionalni sud, kao supočinitelji kaznenog djela o kojem je riječ, uz tu osobu izričito navedu i drugi okrivljenici koji nisu priznali krivnju te protiv kojih se vodi zaseban kazneni postupak.

Primjenjivost Direktive 2016/343

30 Uvodno, valja ispitati je li Direktiva 2016/343 primjenjiva u okolnostima poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku.

31 Kao prvo, nesporno je da je ta direktiva primjenjiva *ratione temporis*. U tom pogledu, dovoljno je utvrditi da sud koji je uputio zahtjev još uvijek nije odobrio sporazum o kojem je riječ u glavnom postupku te da će eventualno odobrenje tog suda nužno uslijediti tek nakon krajnjeg roka za prenošenje Direktive 2016/343, odnosno nakon 1. travnja 2018.

32 Kao drugo, Direktiva 2016/343 primjenjiva je i *ratione personae*. U skladu s njezinim člankom 2. ta se direktiva primjenjuje na fizičke osobe koje su osumnjičenici ili optuženici u kaznenom postupku. Primjenjuje se u svim fazama kaznenog postupka, od trenutka kada je osoba osumnjičena ili optužena za počinjenje kaznenog djela ili navodnog kaznenog djela pa sve do trenutka kad odluka o konačnom utvrđivanju je li ta osoba počinila predmetno kazneno djelo postane konačna.

33 Međutim, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je protiv pet okrivljenika iz glavnog predmeta u tijeku kazneni postupak te da još nije donesena konačna odluka kojom se utvrđuje njihova krivnja za kazneno djelo o kojem je riječ.

34 Kao treće, predmetna je direktiva primjenjiva *ratione materiae* s obzirom na to da sporazum o kojem je riječ u glavnom postupku ulazi u kategoriju „sudskih odluka" različitih od onih kojima se odlučuje o krivnji, a o kojoj je riječ u članku 4. stavku 1. Direktive 2016/343. Naime, s jedne strane, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 37. do 42. svojega mišljenja, takav sporazum, koji je sklopljen između državnog odvjetnika i okrivljenika, predstavlja, nakon odobrenja suda, sudsku odluku.

35 S druge strane, sporazumom o kojem je riječ u glavnom postupku ne odlučuje se o krivnji pet okrivljenika. U tom smislu valja naglasiti da se na temelju same činjenice da se predmetnim sporazumom utvrđuje krivnja osobe MH ne može isključiti kvalifikacija te odluke u pogledu pet okrivljenika kao odluke „[kojom se ne odlučuje o krivnji]". Naime, kao što je to istaknuo sud koji je uputio zahtjev, taj sporazum može predstavljati meritornu odluku za osobu koja ga sklapa i koja se stoga u njemu može prikazati krivom, ali ne i za ostale okrivljenike koji takav sporazum nisu sklopili. Drugačijim tumačenjem članka 4. stavka 1. Direktive 2016/343 pet okrivljenika bilo bi uskraćeno za jamstva pružena tom odredbom. Takvo bi tumačenje bilo suprotno cilju direktive koji proizlazi iz njezine uvodne izjave 9., a koji se sastoji u jačanju prava na pošteno suđenje u kaznenom postupku.

Obveza iz prve rečenice članka 4. stavka 1. Direktive 2016/343

36 U skladu s prvom rečenicom članka 4. stavka 1. Direktive 2016/343, države članice dužne su poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da se, dok god se osumnjičeniku ili optuženiku ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom, osobito, u sudskim odlukama, osim onih o krivnji, za tu osobu ne navodi da je kriva.

37 Iz uvodne izjave 16. Direktive 2016/343 proizlazi da je cilj te odredbe osigurati poštovanje pretpostavke nedužnosti. U skladu s tom uvodnom izjavom, u takvim se sudskim odlukama stoga ne smije odražavati mišljenje da je osoba kriva.

38 U tom je kontekstu važno napomenuti da je predmet Direktive 2016/343, kako to proizlazi iz njezina članka 1. i uvodne izjave 9., utvrditi zajednička minimalna pravila primjenjiva na kaznene postupke koja se odnose na određene vidove pretpostavke nedužnosti i pravo sudjelovati na raspravi (presuda od 19. rujna 2018., Milev, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, t. 45.).

39 Cilj je te direktive, dakle, jačanje povjerenja država članica u kaznenopravne sustave drugih država članica, kao što to proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 4., 5. i 10.

40 Iako je člankom 4. stavkom 1. Direktive 2016/343 državama članicama ostavljen diskrecijski prostor kad je riječ o donošenju potrebnih mjera iz te odredbe, iz uvodne izjave 48. te direktive ipak proizlazi da razina zaštite koju pružaju države članice ne smije nikad biti ispod standarda predviđenih Poveljom i EKLJP-om, a osobito onih koji se odnose na pretpostavku nedužnosti.

41 U tom pogledu, valja istaknuti da je pretpostavka nedužnosti priznata člankom 48. Povelje koji odgovara članku 6. stavcima 2. i 3. EKLJP-a, kao što to proizlazi iz Objašnjenja koja se odnose na Povelju. Iz toga proizlazi da prilikom tumačenja članka 48. Povelje, u skladu s njezinim člankom 52. stavkom 3., kao najniži prag zaštite valja uzeti u obzir članak 6. stavke 2. i 3. EKLJP-a (vidjeti po analogiji, kad je riječ o članku 17. Povelje, presudu od 21. svibnja 2019., Komisija/Mađarska (Plodouživanje na poljoprivrednim i šumskim zemljištima), C-235/17, EU:C:2019:432, t. 72. i navedenu sudsku praksu).

42 U nedostatku jasnih smjernica u Direktivi 2016/343 i u sudskoj praksi koja se odnosi na članak 48. Povelje, o tome kako treba odrediti je li osoba u sudskoj odluci prikazana krivom, valja se za potrebe tumačenja članka 4. stavka 1. Direktive 2016/343 nadahnuti sudskom praksom Europskog suda za zaštitu ljudskih prava koja se odnosi na članak 6. stavak 2. EKLJP-a.

43 U tom pogledu, Europski sud za zaštitu ljudskih prava zaključio je da je pretpostavka nedužnosti povrijeđena ako sudska odluka ili službena izjava koja se odnosi na okrivljenika sadržava jasnu izjavu u skladu s kojom je predmetna osoba počinila kazneno djelo o kojem je riječ, premda nema pravomoćne osuđujuće presude. Taj je sud u tom kontekstu istaknuo važnost terminoloških odabira pravosudnih tijela kao i važnost njihovih posebnih okolnosti te prirode i konteksta postupka o kojem je riječ (vidjeti u tom smislu EKLJP, 27. veljače 2014., Karaman protiv Njemačke, CE:ECHR:20140227JUD001710310, t. 63.).

44 Taj je sud priznao da je u složenim kaznenim postupcima koji se vode protiv nekoliko okrivljenika kojima se ne može suditi zajedno, katkad nužno da nacionalni sud, pri ocjeni njihove krivnje, spomene činjenicu sudjelovanja trećih osoba protiv kojih će se možda kasnije voditi zasebni kazneni postupak. Međutim, taj je sud pojasnio da, ako je potrebno navesti činjenice o sudjelovanju trećih osoba, sud o kojem je riječ treba izbjeći iznošenje više informacija nego što je potrebno za analizu pravne odgovornosti osoba kojima se pred njime sudi. Usto, taj je sud istaknuo da obrazloženje sudskih odluka treba biti sročeno na način da se izbjegne moguće preuranjeno izjašnjavanje o krivnji trećih osoba o kojima je riječ, koje može dovesti u pitanje pravično ispitivanje optužbi koje im se stavljaju na teret u zasebnom postupku (vidjeti u tom smislu ESLJP, 27. veljače 2014., Karaman protiv Njemačke, CE:ECHR:20140227JUD001710310, t. 64. i 65., vidjeti i ESLJP, 23. veljače 2016., Navalnyy i Ofitserov protiv Rusije, CE:ECHR:2016:0223JUD004663213, t. 99.).

45 S obzirom na tu sudsku praksu te kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 91. svojega mišljenja, članak 4. stavak 1. Direktive 2016/343 treba tumačiti na način da mu se ne protivi navođenje u sporazumu poput onoga o kojemu je riječ u glavnom postupku, koji treba odobriti nacionalni sud, činjenice sudjelovanja okrivljenikâ različitih od onoga koji je sklopio taj sporazum te time priznao svoju krivnju, a protiv kojih će se voditi zasebni postupak kao i njihovo identificiranje u tom sporazumu, ako je, s jedne strane, to navođenje potrebno za kvalifikaciju pravne odgovornosti osobe koja je sklopila taj sporazum i, s druge strane, ako je u tom sporazumu jasno navedeno da se protiv tih drugih osoba vode zasebni kazneni postupci i da njihova krivnja nije utvrđena u skladu sa zakonom.

46 U vezi s time, kako bi se provjerilo je li poštovana pretpostavka nedužnosti sudsku odluku i njezino obrazloženje uvijek treba analizirati u cijelosti i imajući u vidu posebne okolnosti njihova donošenja. Kao što je to na raspravi istaknula Komisija, svako izričito upućivanje u određenim dijelovima sudske odluke na nepostojanje krivnje suoptuženika ne bi imalo smisla kad bi se ostali dijelovi te odluke mogli shvatiti na način da se njima preuranjeno izražava njihova krivnja.

47 U konkretnom slučaju, sud koji je uputio zahtjev ističe da je za postojanje zločinačkog udruženja u nacionalnom pravu potrebno sudjelovanje najmanje triju osoba. Stoga se čini da iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je navođenje u sporazumu o kojem je riječ u glavnom postupku pet okrivljenika kao supočiniteljâ kaznenog djela bilo potrebno kako bi se utvrdila krivnja osobe MH za sudjelovanje u zločinačkom udruženju, a što treba provjeriti nacionalni sud.

48 Međutim, u sporazumu o kojem je riječ u glavnom postupku, kako je podnesen na odobrenje sudu koji je uputio zahtjev, ne navodi se jasno da se protiv pet okrivljenika vodi zasebni kazneni postupak te da njihova krivnja nije utvrđena u skladu sa zakonom, a što je na nacionalnom sudu da provjeri. U nedostatku takvog pojašnjenja, taj sporazum može te osobe prikazati krivima, unatoč tomu što njihova krivnja još nije utvrđena u skladu sa zakonom, a što je suprotno članku 4. stavku 1. Direktive 2016/343.

49 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da, u skladu s nacionalnim pravom, sud koji je uputio zahtjev ima mogućnost u okviru postupka odobravanja izmijeniti odredbe tog sporazuma. U skladu s člankom 4. stavkom 1. te direktive stoga se zahtijeva da se sporazum o kojem je riječ u glavnom postupku, ovisno o slučaju, odobri tek nakon njegove izmjene u skladu s kojom se jasno navodi da se protiv pet okrivljenika vodi zaseban kazneni postupak te da njihova krivnja nije utvrđena u skladu sa zakonom.

50 Slijedom navedenog, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 4. stavak 1. Direktive 2016/343 treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se u sporazumu u kojemu okrivljenik priznaje krivnju u zamjenu za smanjenje kazne, a koji treba odobriti nacionalni sud, kao supočinitelji kaznenog djela o kojem je riječ, uz tog okrivljenika koji je sklopio predmetni sporazum i tako priznao svoju krivnju, izričito navedu i drugi okrivljenici koji nisu priznali krivnju te protiv kojih se vodi zaseban kazneni postupak, ako je, s jedne strane, to navođenje potrebno za kvalifikaciju pravne odgovornosti osobe koja je sklopila taj sporazum i, s druge strane, ako je u samom tom sporazumu jasno navedeno da se protiv tih drugih osoba vode zasebni kazneni postupci i da njihova krivnja nije utvrđena u skladu sa zakonom.

Troškovi

51 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

Članak 4. stavak 1. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se u sporazumu u kojemu okrivljenik priznaje krivnju u zamjenu za smanjenje kazne, a koji treba odobriti nacionalni sud, kao supočinitelji kaznenog djela o kojem je riječ, uz tu osobu izričito navedu i drugi okrivljenici koji nisu priznali krivnju te protiv kojih se vodi zaseban kazneni postupak, ako je, s jedne strane, to navođenje potrebno za kvalifikaciju pravne odgovornosti osobe koja je sklopila taj sporazum i, s druge strane, ako je u samom tom sporazumu jasno navedeno da se protiv tih drugih osoba vode zasebni kazneni postupci i da njihova krivnja nije utvrđena u skladu sa zakonom.

Potpisi